

виявив використання у рамках загально маніпулятивної стратегії певні маніпулятивні комунікативні тактики, які реалізувалися за допомогою відповідних комунікативних

ходів. Прослідковано, що використовується найчастіше опозиція «ми», «наші», узагальнюючи народ і водночас, демонструючи, що влада із людьми на одному рівні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Голота Т. Маніпулятивні повідомлення в заголовках новинних інтернет-ресурсів. *Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Українське мовознавство*. 2023. № 1(53). С. 135–148.
2. Голубовська І. О., Орлова Т. В. Політичний дискурс як інструмент маніпулювання свідомістю електорату (на матеріалі інавгураційної промови Дональда Трампа 20 січня 2017 р.). *Studia linguistica*. 2017. Вип. 11. С. 9–28.
3. Костельнюк М. М. Маніпуляційні технології в політичних процесах: термінологічний інструментарій. *Науково-теоретичний альманах «Грані»*. 2018. Т. 21. № 5. С. 123–132.
4. Руда О. Г. Мовне питання як об'єкт маніпулятивних стратегій у сучасному українському політичному дискурсі: монографія; НАН України, Ін-т укр. мови. Київ, 2012. 232 с.
5. Тимофєєв Р. Психолінгвістичні механізми впливу та маніпуляції у французькому політичному дискурсі та засоби їхньої передачі українською мовою : магістерська робота на здобуття ступеня магістра зі спеціальності 035 «Філологія»; Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Київ, 2021. 102 с.
6. Шуренок Н. В. Явище вербальної маніпуляції та його складові. *Сучасні напрямки лінгвістичних досліджень міжкультурної комунікації та методики викладання іноземних мов* : матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та молодих науковців, 24 лютого 2012 р. Житомир : Видавництво Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2012. С. 470–473.
7. Blass R. Manipulation dans les discours et les écrits de Hitler du point de vue de la théorie de la pertinence. Bielefeld: Cornel Sen, 2005. 187–194 p.
8. Goodin R. Politique de manipulation. New Haven: Yale University Press, 1980. 59 p.
9. McCornack S. A. Information Manipulation Theory. Cambridge: Cambridge University Press, 1992. 223 p.
10. Remarks on the Anniversary of the Coronavirus Shutdown URL: <https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches/march-11-2021-remarks-anniversary-coronavirus-shutdown> (дата звернення: 15.02.2024).
11. Thomas J. Meaning in Interaction. An Introduction to Pragmatics. London: Pearson Education, 1995. 240 p.
12. Ware A. Le concept de manipulation: son rapport à la démocratie et au pouvoir. New York: Cambridge University Press., 1981. 149 p.

УДК 811.111'37'42

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2023.32.2.12>

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ *LANGUAGE* В АНГЛОМОВНИХ АФОРИЗМАХ

VERBALIZATION OF THE CONCEPT *LANGUAGE* IN THE ENGLISH APHORISMS

Смаглій В.М.,

orcid.org/0000-0002-6222-7652

доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри філології

Одеського національного морського університету

Стаття присвячена висвітленню основних особливостей вербалізації концепту *LANGUAGE* в англійському мовленні на матеріалі афоризмів, які містять у своєму складі відповідну лексему *language*. Основним методом дослідження слугував концептуальний аналіз, спрямований на розкриття сутності концепту шляхом аналізу його складових частин, концептуальних ознак, властивостей, відношень і взаємодій з іншими концептами. Застосування контекстуально-інтерпретаційного методу в якості підґрунтя концептуального аналізу дозволило отримати більш повне та глибоке розуміння досліджуваного концепту, а також виявити нові перспективи для дослідження. В ході аналізу було виокремлено асоціативні концептуальні ознаки концепту *LANGUAGE*, тобто характеристики або властивості, які асоціюються з даним концептом і відображають його сутність або важливі аспекти. Асоціативні концептуальні ознаки можуть бути вербально виражені через слова, вирази або поняття, які допомагають уявити або пояснити сутність концепту в контексті. У афоризмах про мову можна виділити такі асоціативні ознаки

концепту LANGUAGE: важливість (багато афоризмів підкреслюють важливість мови як засобу спілкування та розуміння світу), межа (деякі афоризми нагадують про те, що мова визначає межі нашого світу та розуміння), розвиток (афоризми підкреслюють важливість вивчення мови для особистісного розвитку), сила (проаналізовані афоризми вказують на силу та вплив мови на наше мислення та сприйняття дійсності), ефективність (деякі афоризми акцентують увагу на тому, як володіння мовою може покращити ефективність спілкування та взаєморозуміння). Зазначені асоціативні ознаки допомагають утворити повніше уявлення про концепт LANGUAGE через призму різних аспектів та значень, які відображаються в афоризмах. Перспективу дослідження вбачаємо у розгляді особливостей вербалізації концепту LANGUAGE у художньому дискурсі.

Ключові слова: афоризм, дуальне мовознавство, концепт, концептуальна ознака, language.

The article is devoted to highlighting the main features of the verbalization of the concept LANGUAGE in English speech on the basis of aphorisms that contain the corresponding lexeme *language*. The main research method was conceptual analysis aimed at revealing the essence of the concept by analyzing its constituent parts, conceptual features, properties, relationships and interactions with other concepts. The use of the contextual-interpretative method as a basis for conceptual analysis made it possible to obtain a more complete and deep understanding of the researched concept, as well as to identify new perspectives for research. During the analysis, associative conceptual features of the concept LANGUAGE were singled out, that is, characteristics or properties that are associated with this concept and reflect its essence or important aspects. Associative conceptual features can be verbally expressed through words, expressions that help to imagine or explain the essence of the concept in context. In aphorisms about language, the following associative features of the concept LANGUAGE can be distinguished: importance (many aphorisms emphasize the importance of language as a means of communication and understanding the world), limit (some aphorisms remind us that language defines the limits of our world and understanding), development (aphorisms emphasize the importance of language learning for personal development), power (analyzed aphorisms indicate the power and influence of language on our thinking and perception of reality), efficiency (some aphorisms focus on how mastering a language can improve the effectiveness of communication and mutual understanding). The specified associative features help to form a more complete picture of the concept LANGUAGE through the prism of various aspects and meanings that are reflected in aphorisms. We see the perspective of the research in considering the features of the verbalization of the concept LANGUAGE in the artistic discourse.

Key words: aphorism, dual linguistics, concept, conceptual feature, language.

Постановка проблеми. Дослідження особливостей вербалізації концептів у мовленні є важливим завданням в контексті розвитку лінгвістики загалом та когнітивного мовознавства зокрема. Це дослідження допомагає краще зрозуміти, як люди сприймають та виражають свої ідеї, поняття та концепти через мовлення. Вивчення вербалізації концептів у мовленні дозволяє виявити взаємозв'язок між мовним виразом та когнітивними процесами, що у свою чергу може мати практичне застосування в багатьох галузях, таких як мовна психологія, мовна терапія, мовна освіта та інші. Такі дослідження можуть допомогти вдосконалювати методи навчання мови, розвивати нові підходи до мовного аналізу та розуміння міжкультурних аспектів мовлення. Тут доречно навести думку Ганни Приходько: «Слова, за допомогою яких передається інформація про навколишню реальність, відображають не сам предмет, а те бачення, яке нав'язане носію мови уявленням, що є в його свідомості, поняттями про цей предмет або явище» [2, с. 50]. Тому дослідження особливостей вербалізації концептів у мовленні є надзвичайно актуальним для розвитку лінгвістики та розуміння механізмів мовної діяльності.

Матеріалом даної розвідки слугували англomовні афоризми, вивчення яких є цікавим напрямком, оскільки афоризми відображають глибокі філософські, моральні та життєві істини, укладені в короткі, лаконічні вислови. Вивчення афоризмів дозволяє краще зрозуміти людську

мудрість, віру, цінності та світогляд. Напрями дослідження афоризмів можуть включати аналіз їхнього походження, авторів, контексту вживання, а також впливу на суспільство та культуру. Вивчення афоризмів допомагає розкрити їхню сутність, розширити знання про історію та культуру, а також розвивати критичне мислення та аналітичні навички [1].

Таким чином, дослідження афоризмів має великий потенціал для розширення нашого розуміння людської мудрості та культурної спадщини, а також для використання їхнього потенціалу в освіті, літературі, філософії та інших сферах життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Численні наукові розвідки в галузі історії глотогенезу свідчать про симбіотичний статус людської мови як *біологічної* і *культурно-соціальної* сутності, що дало підстави вважати людську мову *«біокультурним гібридом*, продуктом культурної ко-еволюції протягом останніх 400 000 років» [6, с. 431].

«Біокультурний гібрид», як визначають людську мову Н. Еванс і С. Левінсон, базується значною мірою на біологічній сутності людини. Е. Леннеберг, досліджуючи біологічні основи мови, так описував анатомічну еволюцію людського мовного апарату: «Біологічною підставою для появи мови була зміна голосового тракту: опущення гортані і вигин під прямим кутом дихальної трубки. Це уможливило говоріння,

щоправда такі анатомічні зміни погіршили можливість швидкого бігу і створили потенційну небезпеку поперхнутися» [7, с. 87]. Паралельно відбувалося і налаштування аудитивної системи на сприйняття звуків саме мовленнєвого діапазону, а також поява нейронних шляхів для аналізу мовлення [6, с. 434].

Запропоноване дослідження виконано в межах нового наукового напрямку *дуальне мово-знавство: наукове і наївне трактування мови в англійській лексикографії*. Передусім вважаємо за доцільне пояснити, в якому сенсі вжито термін *мово-знавство*. Йдеться не про *лінгвістику* як науку про мову, а про *мово-знавство* у сенсі *знання, розуміння, трактування мови*. Дуальність, двоїстість такого знання беззаперечна, підтверджена ретельним вивченням лексикографічного матеріалу. Трактування мови пересіченими мовцями кардинально відрізняється від того, що знають про мову фахівці-лінгвісти. У наївній картині світу мова, мовне спілкування, мовні одиниці мають чітко окреслені смислові контури, відповідний фрагмент картини світу несе відбиток етичних, оцінних, культурно навантажених суджень. Історія етносу опосередковано віддзеркалена у цій картині світу.

В межах зазначеного напрямку вперше висунуто *гіпотезу*, що трактування феномену *мова* (разом із невід'ємними від нього феноменами *слово* і *мовлення*) у концептуальних, а відповідно і мовних картинах світу пересічного мовця і фахового лінгвіста є кардинально різними. У такому сенсі варто розуміти визначення *дуальне мово-знавство*, тобто *різні знання, уявлення про мову, її структури і її функціонування* (в нашому випадку це *два* типи знання: *наївне і наукове*); розглянуто комплексний концепт *WORD / LANGUAGE / SPEECH*, який вербалізується номінативними одиницями, вилученими із англійських загальних і спеціальних лексикографічних джерел; утворено два номінативні поля досліджуваного концепту, окремо для наївної і для наукової картини світу; запропоновано власну методику укладання таких полів: в наївному варіанті через вилучення всіх номінативних одиниць із семами *мова, слово, мовлення, спілкування*, в науковому варіанті через залучення до ядерних одиниць *word, language, speech* всіх інших словникових одиниць, до яких скеровують ядерні статті через розгалужену мережу внутрішніх посилань, що радіально розходяться від кожної із ядерних статей; унаочнено різні дискурсивні патерни, згідно з якими відбувається користування загальними і спеціальними словниками: пересічний мовець,

звертаючись до різних тлумачних (загальномовних) словників, отримує доволі гомогенну картину знань про мову, її устрій і функціонування, фразеологічний фонд додає інформацію культурологічного характеру стосовно англійського етносу. Мовець-фахівець, звертаючись до спеціалізованих (наукових) лексикографічних джерел, стикається із великим різноманіттям словникових дописів, які в різних словниках відрізняються як за номенклатурою, так і за трактуваннями дефінованих феноменів: наукова афіліація укладачів різних словників напряму корелює із вибором тієї чи тієї доктрини, в межах якої пояснюється певний термін. Полемічність викладу в науковому словнику контрастує із гомогенністю тлумачень у загальному словнику; описано в порівняльному ракурсі вербалізовані концепти *WORD / LANGUAGE / SPEECH*, як вони представлені у межах наївної і наукової картини світу [3; 4].

Дана стаття є спробою розширення меж дуального мово-знавства шляхом аналізу особливостей втілення відповідних концептів у мовленнєвому матеріалі.

Постановка завдання. *Мета* роботи полягає у висвітленні особливостей вербалізації концепту *LANGUAGE* в англійському мовленні на матеріалі афоризмів, які містять у своєму складі відповідну лексему *language*. Основним методом дослідження слугував концептуальний аналіз, спрямований на розкриття сутності концепту шляхом аналізу його складових частин, концептуальних ознак, властивостей, відношень і взаємодій з іншими концептами. Цей підхід дозволяє краще розуміти сутність понять, явищ, процесів або ідей, що досліджуються, а також виявляти їхні внутрішні зв'язки та структуру. Застосування контекстуально-інтерпретаційного методу в якості підґрунтя концептуального аналізу дозволило отримати більш повне та глибоке розуміння досліджуваного концепту, а також виявити нові перспективи для дослідження, оскільки врахування контексту та інтерпретація даних дозволяє побудувати більш точні та обґрунтовані концептуальні моделі та теорії.

Виклад основного матеріалу. Афоризми – це короткі, узагальнені висловлювання, які містять глибокий зміст, їх часто використовують для передачі важливих ідей або філософії через лаконічну форму. Афоризми можуть бути цитатами відомих людей, висловленими у вигляді крилатих висловів, що мають певний вплив на читача і залишаються в пам'яті [5]. Прагматична спрямованість афоризмів полягає в тому, що вони мають певну корисність або практичне застосування в житті

людини. Ці афоризми надають поради, вказівки, мудрість чи натхнення, які можна використовувати для вирішення проблем, покращення життя, розвитку особистості тощо. Вони спрямовані на підвищення ефективності, покращення якості життя та розвиток особистості. Такі афоризми можуть стати джерелом мотивації, підтримки або натхнення для людини у різних сферах її життя [8].

Розглянемо декілька прикладів англомовних афоризмів з лексемою *language*.

“A different language is a different vision of life” (Federico Fellini)

Цей афоризм означає, що кожна мова є своєрідним способом сприйняття життя. Кожна мова має свої унікальні особливості, вирази, відтінки значень слів і культурні відтінки, які впливають на спосіб, яким ми сприймаємо світ навколо нас. Коли ми вивчаємо і розуміємо іншу мову, ми отримуємо можливість побачити життя з іншої перспективи, розширюючи наші горизонти і розуміння різноманітності культур та світоглядів.

“You can never understand one language until you understand at least two” (Geoffrey Willans).

Вислів Джефрі Вілланса підкреслює важливість розуміння кількох мов для того, щоб справді зрозуміти сутність кожної мови. Вивчаючи та порівнюючи різні мови, людина може отримати глибше уявлення про будову, відтінки та культурні аспекти кожної мови. Цей вислів підкреслює переваги багатомовності та як вона може розширити світогляд та розуміння мов взагалі.

“Language comes first. It’s not that language grows out of consciousness, if you haven’t got language, you can’t be conscious” (Alan Moore).

Вислів Алана Мура підкреслює важливість мови як основи свідомості. Він вказує на те, що мова є необхідним елементом для розвитку свідомості та сприйняття світу. Без мови людина не може повністю усвідомлювати свої думки, почуття та спілкуватися з оточуючими. Мова є ключовим засобом вираження і розуміння світу навколо нас.

“Language shapes the way we think, and determines what we can think about” (Benjamin Lee Whorf).

Цей вислів Бенджаміна Лі Ворфа підкреслює те, що мова має значний вплив на наші мисленні процеси та обмежує або розширює наші можливості мислити про певні речі. Наша мова визначає, які концепції та ідеї ми можемо виразити та розуміти, формуючи наш спосіб сприйняття світу. Таким чином, мова глибоко впливає на наші мисленні процеси та наше розуміння навколишньої дійсності.

“To learn a language is to have one more window from which to look at the world” (Chinese Proverb).

Наведена приказка підкреслює, що вивчення мови відкриває нові можливості для сприйняття світу. Кожна мова є своєрідним інструментом, який дозволяє розширити свій світогляд та отримати нові перспективи. Вивчаючи нову мову, людина отримує можливість поглибити розуміння інших культур, традицій та способів мислення, відкриваючи нові горизонти для себе. Таким чином, вивчення мови дає можливість поглянути на світ через нову призму і розширити свої знання та розуміння світу.

“With languages, you are at home anywhere” (Edward De Waal).

Цей вислів Едварда де Ваала підкреслює те, що знання різних мов дозволяє вам відчувати себе комфортно та впевнено у будь-якому місці. Володіння різними мовами допомагає вам легше спілкуватися з людьми з різних країн та культур, розуміти їхні традиції та спосіб мислення. Це дозволяє вам легше адаптуватися до різних середовищ та відчувати себе комфортно у будь-якій частині світу. Таким чином, володіння мовами відкриває для вас можливість відчувати себе як вдома навіть у незнайомих місцях.

“Language is not a genetic gift, it is a social gift. Learning a new language is becoming a member of the club – the community of speakers of that language” (Frank Smith).

У цитаті Френка Сміта підкреслюється, що мова не є вродженим даром, а є соціальним феноменом, який об’єднує людей у спільноту носіїв цієї мови. Вивчення нової мови дозволяє вам отримати доступ до нового культурного середовища, стати частиною спільноти та отримати можливість спілкуватися з іншими людьми, які володіють цією мовою. Таким чином, вивчення мови допомагає вам стати частиною цієї спільноти та розширити свій кругозір.

“A foreign language is like a frail, delicate muscle. If you do not use it, it weakens” (Jhumpa Lahiri).

Згідно з цим висловом Джумпи Лагірі, іноземна мова подібна до слабкої, ніжної м’язової тканини. Якщо ви не використовуєте її, вона ослаблюється. Це означає, що навички та знання іноземної мови потребують постійної практики та використання, інакше вони можуть загальмувати або втрачатися з часом. Таким чином, для того щоб зберегти та покращити свої навички в іноземній мові, важливо постійно використовувати їх у спілкуванні, читанні, письмі та інших аспектах.

“The limits of my language are the limits of my world” (Ludwig Wittgenstein).

Цей вислів Людвіга Вітгенштейна підкреслює важливість мови у формуванні нашого світогляду та розумінні навколишнього світу. Він вказує на те, що межі нашої мови визначають межі нашого світу, оскільки мова впливає на наше мислення та сприйняття дійсності. Тобто, обмеження у мові можуть обмежувати наше розуміння світу навколо нас. Цей вислів нагадує нам про важливість вивчення мов та розвитку мовних навичок для розширення наших можливостей у сприйнятті та взаємодії з оточуючим нас світом.

Прагматична спрямованість афоризмів про мову полягає в тому, що вони акцентують увагу на практичній користі від вивчення та володіння мовою. Ці афоризми нагадують нам про важливість мови як засобу спілкування, розвитку культури та розширення можливостей у сучасному світі. Вони підкреслюють, що вивчення мови не лише розширює наш кругозір та дозволяє краще розуміти інших, але й впливає на наше мислення, сприйняття світу та наші можливості взаємодії з навколишнім середовищем. Таким чином, афоризми про мову спонукають нас не лише вивчати мови, а й використовувати їх у повсякденному житті для розвитку та самовдосконалення.

Висновки. В ході аналізу було виокремлено асоціативні концептуальні ознаки концепту

LANGUAGE, тобто характеристики або властивості, які асоціюються з даним концептом і відображають його сутність або важливі аспекти. Асоціативні концептуальні ознаки можуть бути вербально виражені через слова, вирази або поняття, які допомагають уявити або пояснити сутність концепту в контексті. У афоризмах про мову можна виділити такі асоціативні ознаки концепту LANGUAGE: важливість (багато афоризмів підкреслюють важливість мови як засобу спілкування та розуміння світу), межа (деякі афоризми нагадують про те, що мова визначає межі нашого світу та розуміння), розвиток (афоризми підкреслюють важливість вивчення мови для особистісного розвитку), сила (проаналізовані афоризми вказують на силу та вплив мови на наше мислення та сприйняття дійсності), ефективність (деякі афоризми акцентують увагу на тому, як володіння мовою може покращити ефективність спілкування та взаєморозуміння). Зазначені асоціативні ознаки допомагають утворити повніше уявлення про концепт LANGUAGE через призму різних аспектів та значень, які відображаються в афоризмах.

Перспективу дослідження вбачаємо у розгляді особливостей вербалізації концепту LANGUAGE у художньому дискурсі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Колоїз Ж.В. Філософський діапазон афоризмів у психологічній розвідці Марії Матіос «Щоденник страченої». *Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*, 2015. URL: https://core.ac.uk/display/268531104?utm_source=pdf&utm_medium=banner&utm_campaign=pdf-decoration-v1 (дата звернення: 21.02.2024).
2. Приходько Г. І. Категорія оцінки в контексті зміни лінгвістичних парадигм: монографія. Запоріжжя: Кругозір, 2016. 200 с.
3. Смаглій В. М. Аналіз вербалізованого концепту Word/Language/Speech крізь призму тематичних груп сектора комунікації. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського*. Сер.: Філологія. Соціальні комунікації. 2019. Т. 30 (69), № 1, ч. 1. С. 88–92.
4. Смаглій В. М. Близня периферія концепту Language. *East European Science Journal. Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe*. 2020. Vol. 5 10 (62). P. 69–74.
5. Шарманова Н. М. Українська афористика: структурно-семантичний та функціональний аспекти : дис. ... канд. філол. Наук. Кривий Ріг, 2005. 217 с.
6. Evans N., Levinson St. The Myth of language universals: Language diversity and its importance for cognitive science. *Behavioral and Brain Sciences*. 2009. № 32. P. 429–492. DOI: 10.1017/s0140525x0999094x
7. Lenneberg E. H. *Biological Foundations of Language*. Cambridge: Wiley, 1967. 315 p.
8. Inspirational quotes for language learners. URL: <https://www.theintrepidguide.com/best-inspirational-quotes-for-language-learners/> (дата звернення: 22.02.2024).